

20240611426

МИНИСТЕРСТВО ЗА КУЛТУРА

Врз основа на член 14 став (4) од Законот за употребата на македонскиот јазик („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 21/24), министерот за култура донесе

ПРАВИЛНИК ЗА НАЧИНОТ НА ПОЛАГАЊЕТО НА ИСПИТОТ ЗА ДОБИВАЊЕ ЛЕКТОРСКА ЛИЦЕНЦА, ПРОГРАМАТА ЗА ИСПИТОТ ЗА ДОБИВАЊЕ ЛЕКТОРСКА ЛИЦЕНЦА И БОДУВАЊЕТО

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат начинот на полагањето на испитот за добивање лекторска лиценца, програмата за испитот за добивање лекторска лиценца и бодувањето.

Член 2

(1) Испитот за добивање лекторска лиценца (во натамошниот текст: испитот за лектор), се одржува еднаш месечно, секој месец, освен во месец јули.

(2) На испитот за лектор, во претходно определениот термин, може да пристапат најмногу до 10 кандидати. Според редоследот на доставените барања за полагање на испитот за лектор, се прави список за полагање на кандидатите за месецот во кој се одржува испитот за лектор.

(3) Барањето за полагање на испитот за лектор се поднесува од први до десетти во месецот.

Член 3

(1) Испитот за лектор се полага пред Комисијата за полагање испит за лектор (во натамошниот текст: Комисијата).

(2) Од страна на Комисијата се разгледуваат пристигнатите барања за полагање на испитот за лектор и по проверката на исполнетоста на условите за полагање, се спроведува испитот за лектор.

(3) Од страна на секој член на Комисијата се определува еден термин месечно во кој лицата заинтересирани за полагање на испитот за лектор можат да извршат консултации.

Член 4

Испитот за лектор се полага според Програмата за полагање на испитот за добивање лекторска лиценца (во натамошниот текст: Програмата), која е дадена во Прилог и е составен дел на овој правилник.

Член 5

(1) Испитот за лектор се состои од три дела: влезен тест, практичен испит и устен испит.

(2) Практичниот испит се полага во ист ден на положувањето на влезниот испит, а усниот испит се полага во друг термин определен од страна на Комисијата.

Член 6

(1) Влезниот тест се состои од решавање тест што содржи 30 прашања кои се одговараат со заокружување на еден точен одговор од четири понудени можности. Влезниот тест се пополнува со сино пенкало, а прецртаните одговори не се признаваат.

(2) Прашањата дадени на влезниот тест се од општ, теоретски карактер од областите наведени во Програмата, со цел да се провери основната теоретска подготвеност на кандидатот.

(3) Влезниот тест се полага во времетраење од 60 минути.

(4) Секој точен одговор се бодува со еден бод. Тестот носи најмногу 30 бодови, а ќе се смета за положен доколку кандидатот освои најмалку 25 бодови.

(5) По полагањето на влезниот тест, Комисијата ги прегледува влезните тестови и ги оценува со оценка „положил“ или „не положил“.

(6) По оценувањето на влезните тестови, претседателот на Комисијата усно им ги соопштува оценките на кандидатите, односно им соопштува кои кандидати може да го полагаат практичниот испит.

(7) На кандидатите што го положиле влезниот тест, им се овозможува полагање на практичниот испит.

(8) На барање на кандидатите што не го положиле влезниот тест, им се овозможува увид во тестот.

Член 7

(1) Практичниот испит се состои од лекторирање текстови од различни области и на различни теми и со нив се опфатени различни функционални стилови и жанрови.

(2) Текстовите се во обем од пет страници во А4 формат, и тоа 2,5 страници во хартиена форма и 2,5 страници во електронска форма.

(3) Лекторирањето од ставот (1) на овој член, се врши со цел да се проверат способноста и вештините за лекторирање на кандидатот.

(4) Текстовите од став (3) на овој член, што се во хартиена форма се поправаат со црвено пенкало и со користење коректурни знаци, а текстовите од став (3) на овој член, коишто се во електронска форма се поправаат со вклучување на опцијата „Видливи корекции“.

(5) Со полагањето на практичниот испит се проверува практичното знаење на кандидатот за лекторирање, со тоа што во зададените текстови треба да се поправат грешките, да се поправи збороредот, да се замени туѓ збор со домашен и да се извршат други соодветни граматички и стилски поправки, како и да се провери практичното знаење на кандидатот за лекторирање текстови во електронска форма.

(6) Практичниот испит се полага во времетраење од 90 минути.

(7) Практичниот испит се оценува со оценка „положил“ или „не положил“. Практичниот испит се смета за положен ако дадените текстови се успешно и точно лекторирани во опсег од најмалку 80 %.

Член 8

(1) Доколку го наруши текот на полагањето, кандидатот се отстранува од полагањето на влезниот тест и на практичниот испит.

(2) Причините за отстранувањето и самото отстранување на кандидатот, се евидентираат во записникот од член 11 став (1) од овој правилник.

Член 9

(1) За резултатите од практичниот испит, кандидатите се известуваат преку нивната електронска адреса, при што кандидатите што го појгожиле практичниот испит се известуваат и за терминот за полагање на усниот испит.

(2) Усниот испит се полага најдоцна два дена од денот на добивањето на известувањето од ставот (1) на овој член.

Член 10

(1) Усниот испит се состои од одговарање прашања од содржината на Програмата, образложување на понудените решенија од практичниот испит, како и разговор за начинот на извршеното лекторирање од практичниот испит, при што на кандидатот му се укажува на евентуалните пропусти, му се поставуваат прашања во врска со некое понудено решение и му се даваат совети за уште подобро лекторирање.

(2) Усниот испит се спроведува одделно со секој кандидат.

(3) Усниот испит се оценува со оценка „положил“ или „не положил“.

Член 11

(1) За одржаниот испит за лектор се води записник за секој кандидат одделно, во кој се внесуваат датумот, местото и времето на полагањето, личните податоци на кандидатот, составот на Комисијата, прашањата дадени на усниот испит, оценките за секој дел од испитот за лектор, крајната оценка „положил“ или „не положил“ со образложение за оценката, кон кој се приложуваат влезниот тест и текстовите од член 7 став (1) од овој правилник.

(2) Записникот се потпишува од страна на претседателот и на членовите на Комисијата.

Член 12

(1) По пријавувањето на испитот за лектор, кандидатот може да достави барање за одлагање на испитот за лектор, во кое ги наведува причините за одлагање на полагањето на испитот за лектор. Комисијата го разгледува барањето и доколку оцени дека причините за одлагање на полагањето на испитот за лектор се оправдани, го одлага полагањето на испитот за лектор за следен термин, побаран од кандидатот или утврден од страна на Комисијата.

(2) Полагањето на влезниот тест, односно практичниот испит, како и усниот испит може да се одложи поради болест на кандидатот, несреќа, смртен случај во семејството на кандидатот или поради други оправдани причини, во кој случај кандидатот може да полага во наредните термини за полагање.

(3) Доколку кандидатот не дојде на полагањето на влезниот тест, а не достави барање за одлагање на испитот за лектор во согласност со став (1) на овој член, за полагање на испитот за лектор е потребно да достави ново барање.

Член 13

(1) Кандидатот кој не положил влезен тест не може да полага во наредните два месеци во кои се одржува испитот за лектор, а за секое полагање се поднесува ново барање и целата постапка за полагање на испитот за лектор започнува од почеток.

(2) На кандидатот што го положил влезниот тест, а не го положил практичниот испит, влезниот тест му важи само за следниот испитен термин.

(3) На кандидатот што го положил практичниот испит, а не го положил усниот испит, практичниот испит му важи само за следниот испитен термин.

Член 14

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи Правилникот за начинот на полагањето на испитот за добивање лекторска лиценца и за програмата за испитот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 156/19).

Член 15

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

Бр. 53-3440/4
12 март 2024 година
Скопје

Министер за култура,
Бисера Костадиновска-Стојчевска, с.р.

ПРОГРАМА ЗА ПОЛАГАЊЕ НА ИСПИТОТ ЗА ДОБИВАЊЕ ЛЕКТОРСКА ЛИЦЕНЦА

Фонетика и фонологија. Карактеристики на фонетскиот и на фонолошкиот систем на современиот македонски јазик. Преглед на фонемите во македонскиот јазик и нивната алофонија. Слог, структура на слогот. Акцент, акцентски целисти.

Правопис. Односот меѓу правописот и правоорот. Правопис на гласовите, правописните правила на македонскиот стандарден јазик во однос на: гласовните промени, употребата на големата буква, сланото и разделеното пишување на зборовите, употребата на правописните и на интерпункциските знаци, скратувањето на зборовите и значењето на скратениците, делењето на зборовите на крајот на редот, транскрипцијата на туѓите имиња. Имиња на жители.

Морфологија. Основните поими во морфологијата (морфема, аломорф, збороформа). Лексичко и граматичко значење на зборовите. Зборовните групи и нивните граматички категории. Именки. Заменки. Придавки. Броеви. Прилози. Глаголи. Прости и сложени глаголски форми. Нелични глаголски форми. Неменливи зборови: предлози, сврзници, честички, извици, модални зборови.

Зборообразување. Основни поими во зборообразувањето. Основни начини на зборообразување. Зборообразување и формообразување. Поим за мотивиран збор. Зборообразување на именките, на придавките, на глаголите и на прилозите (суфиксно, префиксно, префиксно-суфиксно, со сложување).

Лексикологија. Семантички односи меѓу лексемите (синонимија, антонимија, хомонимија, паронимија). Лексиката на македонскиот јазик според: потеклото, сферата на употреба, процесот на обновување, експресивно-стилистичка гледна точка.

Лексикографија. Видови речници: правописни, толковни, двојазични, термилошки, дијалектолошки, речници на странски зборови, на синоними, на антоними и сл. Односот правописен наспрема толковен речник. Македонска лексикографија (речнички изданија во Македонија).

Фразеологија. Фразеологизмите во македонскиот јазик.

Синтакса. Синтаксички средства: интонација, конотација, конкретни показатели. Синтаксички врски. Синтаксички единици (именска група, реченица, сложена реченица). Категории на именската група: род, број, определеност, зависност, обраќање. Поим за реченицата како синтаксичка единица. Модална и граматичка структура на реченицата. Видови реченици според модалната функција. Реченични членови (подмет, прирок, предмет, прилошка определба, атрибут, апозиција). Сложена реченица. Паратакса и хипотакса: синдетон и асиндетон. Класификација на сложените реченици. Збороредот – граматички или стилистички условена категорија. Функционалните стилови и збороредот. Туѓото влијание во збороредот. Актуелни проблеми на конгруенцијата на синтагматско и на реченично рамниште. Нормата и интерпункцијата.

Стилистика. Стилистиката и јазичната култура. Спецификите на нормата на современиот македонски јазик на сите рамништа. Правописната и правоорната норма како појдовен критериум за квалитетен јазичен израз. Стандарднојазичната норма и културниот идиом. Стилската вредност и изразните можности на лексичките слоеви и на фразеолошките изрази. Јазичното наследство како цивилизациска придобивка. Раслојувањето на јазикот. Фигуративноста во јазикот. Функционалностилска диференцијација на јазикот. Функционалните стилови и степенот на службеност во

комуникацијата. Факторот на традицијата во оформувањето и статусот на одделни функционални стилови. Узус, норма, кодификација. Стандард и супстандард.

Лекторирање и коригирање. Принципи на лекторирањето. Лектура и коректура со класични коректурни знаци. Електронско лекторирање. Местото на лекторирањето во подготвувањето на текстот. Авторска слобода во лектурата. Дискрециско право на лекторот.

ЛИТЕРАТУРА

Бојковска, С., Минова-Ѓуркова, Л., Пандев, Д., Цветковски, Ж. Општа граматика на македонскиот јазик, Просветно дело, Скопје 2009.

Правопис на македонскиот литературен јазик (група автори). Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Култура, Скопје 2015, 2017. www.pravopis.mk

Велковска, С. Македонска фразеологија со мал фразеолошки речник, Скопје 2008.

Едиција: Јазикот наш денешен, кн.1-33, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје.

Конески, Б. Граматика на македонскиот литературен јазик. Култура, Скопје 1981.

Конески, К. Зборообразувањето во македонскиот јазик. БОНА, Скопје 1995.

Конески, К. Правописен речник на македонскиот литературен јазик. Просветно дело, Скопје 1999.

Конески, К. За македонскиот глагол. Детска радост, Скопје 1999.

Корубин, Б. Јазикот наш денешен, кн. 1 (1969), кн. 2 (1976), кн. 3 (1980), кн. 4(1986), кн. 5, 6 (2001), Наша книга, Студентски збор, Институт за македонски јазик, Скопје.

Македонски социолингвистички и филолошки теми, Совет за македонски јазик на Република Македонија, Скопје 2002.

Маленко, Б., Бандиловска, Е. Практикум по македонски јазик со култура на изразувањето 1 (со вежби од правописот и правоорот), Арс ламина, Скопје 2016.

Маленко, Б., Бандиловска, Е. Практикум по македонски јазик со култура на изразувањето 2 (со вежби од морфологијата и од синтаксата), Арс ламина, Скопје 2017.

Минова-Ѓуркова, Л. Синтакса на македонскиот стандарден јазик, Радинг (Магор), Скопје 1994, 2000.

Минова-Ѓуркова, Л. Сврзувачките средства во македонскиот јазик. Детска радост, Скопје 1997.

Минова-Ѓуркова, Л. Стилистика на македонскиот стандарден јазик. Скопје 2003.

Пановска-Димкова, И. Практикум по правопис со правоор на македонскиот литературен јазик. Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје 2008.

Савицка, И., Спасов, Љ. Фонологија на македонскиот стандарден јазик (сегментална и супрасегментална), Детска радост, Скопје 1997.

Саздов, С. Современ македонски јазик 1–4. Табернакул, Скопје 2007–2014.

Спасов, Љ., Митиќ, К. Практикум по фонетка и фонологија на современиот македонски стандарден јазик (со вежби од правописот и правоорот), Скопје 2009.

РЕЧНИЦИ

Толковен речник на македонскиот јазик, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, ред. С. Велковска, К. Конески, Ж. Цветковски, т. I (А–Ж) 2003, т. II (З–К) 2005, т. III (Л–О) 2006, т. IV (П), 2008, т. V (Р–С) 2011, т. VI (Т–Ш) 2014.

Мургоски, З. Толковен речник на современиот македонски јазик. Скопје 2011.